

Informationsbevarande

Gidlund kap 8

Arkivering

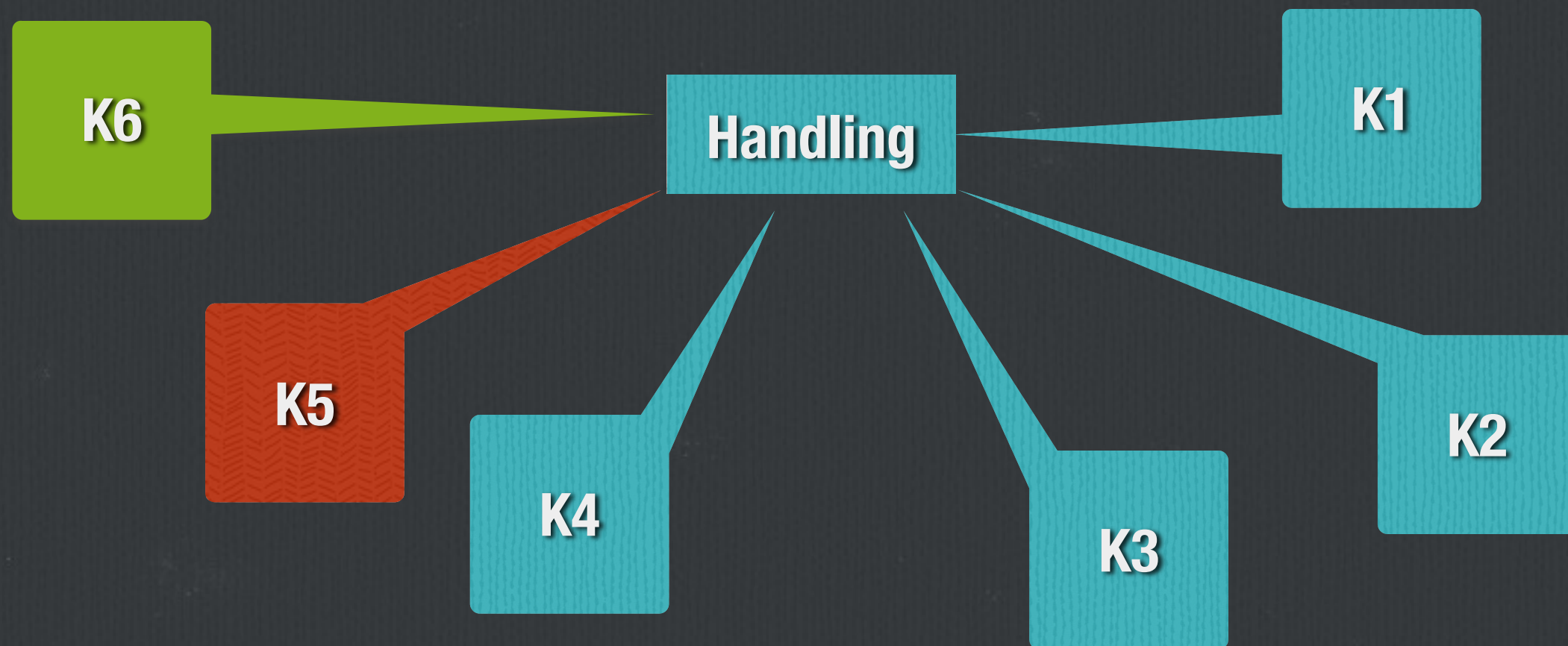
- ☐ **Lagen föreskriver att vissa handlingar ska arkiveras och bevaras under mer eller mindre lång tidsrymd**
- ☐ **Detta gäller främst offentliga handlingar men även vissa affärshandlingar ska bevaras**
- ☐ **Varje organisation har ett intresse av att bevara sin historia**
- ☐ **Man kan behöva ett dokument många år efter utfärdandet, t.ex. studentbetyg**
- ☐ **Digitalt bevarande är speciellt knepigt och än värre blir det ifråga om e-tjänster**

Offentlighetsprincipen och handlingar

- ☐ Varje medborgare har rätt att ta del av offentliga handlingar
- ☐ Men vad är en handling?
 - ☐ Färdiga dokument
 - ☐ Handlingar som är färdiga genom sök- och sammanställningsfunktioner (rapportgeneratorer)
 - ☐ Sammanställningar som enkelt och rutinmässigt kan tas fram (potentiella handlingar)
- ☐ Samtliga tre kan vara digitala

Olika datakällor, olika myndigheter

Hur bevarar man en sådan handling?

Bevarandeproblem

- ☐ Handlingen skapas då den efterfrågas, men om den inte efterfrågas, finns den då? Och om den inte finns, hur kan den då bevaras?
- ☐ Och måste själva framställningsalgoritmen också bevaras?
- ☐ E-tjänster framställer typiskt dokument av denna typ. Måste själva tjänsten också bevaras?

Mognadstrappan

Servicehöjd

→ Teknikhöjd

Exempel på integrerade e-tjänster

- ☐ **Körkortsportalen (Vägverket, transportstyrelsen, länsstyrelserna)**
- ☐ **mittbyggge.se**
- ☐ **Svensk adressändring**
- ☐ **Aktier och fonder i min bank**

Ansvarsfrågan

- ☐ En handling ska förvaras hos den myndighet som upprättat den.
- ☐ Men i en integrerad e-tjänst är detta synnerligen oklart eftersom en myndighet som är med i en e-tjänst inte behöver äga den
- ☐ Det skapas en mängd handlingar i en e-tjänst som inte tyx höra hemma någonstans, t.ex. loggar, men som ändå kan vara mycket avgörande, t.ex. i tvister.

Mer ansvarsproblem

- ☐ Om varje myndighet tar ansvar för sin information, vem tar då ansvaret för helheten och kopplar hop dem?
- ☐ Om hela eller delar av e-tjänsten outsourcas måste man tänka på att informationen som skapas är offentlig och se till så bolaget följer offentlighetsprincipen
- ☐ Slutligen, vad händer då myndigheter slås samman, delas upp eller upphör?

Informationskvalitet – vad är det?

- ☐ Informationen ska vara **korrekt**, dvs stämma överens med allmänt accepterade sakförhållanden
- ☐ Informationen ska var **aktuell**, dvs det ska anges en tidpunkt då denna information var korrekt enligt ovan
- ☐ Den ska vara **användbar** för dess användare. Detta medför att det sammanhang i vilket informationen finns måste anges
- ☐ Informationen måste vara **tydlig**, dvs det ska klart framgå vad som menas med den

Informationskvalitet – över tid

- ☐ Det finns olika tidshorisonter från tre månader till evigheten
- ☐ Tekniken är ett stort problem, många av de dokument som skapades på 70- och 80-talet finns inte längre dels för att mediet är fördärvat, dels för att formatet är okänt
- ☐ De gamla babylonierna hade emellertid en lösning på detta problem redan för 5000 år sedan!
- ☐ Aspekten användbarhet och tydlighet är mest problematisk i ett evighetsperspektiv

Informationskvalitet – evigheten

- ☐ För att förstå användbarhet och tydlighet måste man känna hela den dåtida kontexten i vilken informationen fanns och översätta detta till aktuella förhållanden
- ☐ Det innebär att man kan bli tvungen att begå en arkivaries grundläggande synd: Att förändra grunddata
- ☐ Exempel: Bibeltexten, som har funnits i en mängd olika översättningar

Informationskvalitet – e-tjänster

- ☐ Ett sätt att skapa sammanhang för en instans av viss e-tjänst är att sammanfoga alla de dokument som används i den.
- ☐ Två problem: Filformat och meta-data
- ☐ Exempel på metadata: Fastighet
 - ☐ Villa med tomt
 - ☐ Jordbruks- och skogsfastighet
 - ☐ Hyresfastighet
 - ☐ Själva byggnaderna

Användbarhet

- ☐ Även här betyder sammanhanget mycket.
- ☐ Över åren kan den sammanställda informationen bli användbar även i andra sammanhang än det tänkta.
- ☐ Så är det fråga om dialogen, dvs medborgarens interaktion med e-tjänsten. Det blir enorma datamängder att spara men gör man inte riskerar man informationsförlust

Användbarhet

- ☐ Även här betyder sammanhanget mycket.
- ☐ Över åren kan den sammanställda informationen bli användbar även i andra sammanhang än det tänkta.
- ☐ Så är det fråga om dialogen, dvs medborgarens interaktion med e-tjänsten. Det blir enorma datamängder att spara men gör man inte riskerar man informationsförlust

Rekommendationer

Med utgångspunkt i design och proaktivitet

Förutsättningar

- **Vid utveckling av e-tjänster utgår man gamla goda riktlinjer:**
 - **Användarcentrering (tjänstemännen)**
 - **Användbarhet**
 - **Effektivisering**
 - **Medborgarna**
 - **Prototyper & Scenarier**

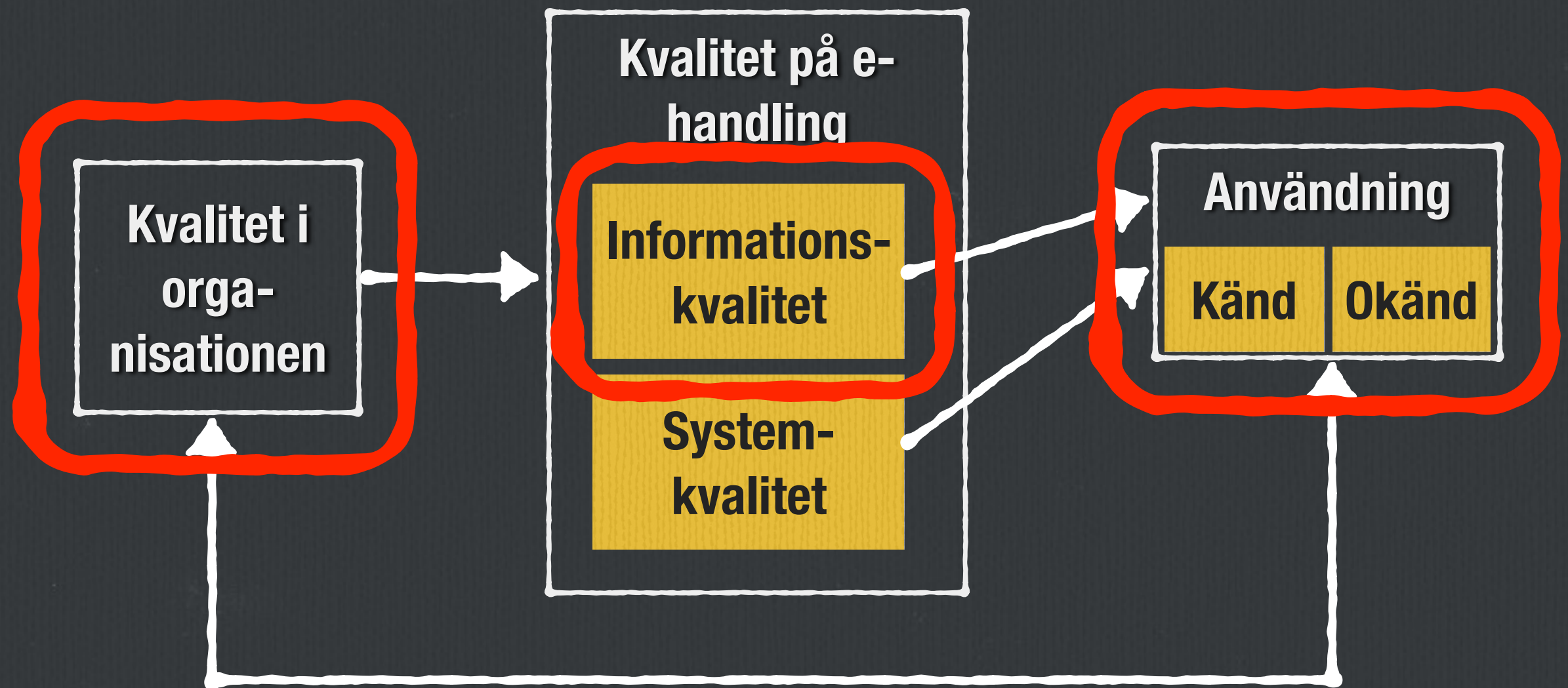

Men var fan kommer arkiveringen in???

Proaktiva aspekter på informationskvalitet

- ☐ **Organisationens kvalitetsmedvetande**
- ☐ **Tekniken i informationssystemet**
- ☐ **Själva informationens kvalitet**
- ☐ **Användning**

RQAM-modellen

Proaktivt ansvar

- ☐ Redan vid utvecklingen identifiera och tilldela ägaransvar för både informationsflöde och informationsskapande
- ☐ Försöka införa ägarskap och ursprung för varje handling i e-tjänsten
- ☐ Avtal om outsourcing och/eller drift måste även omfatta dessa frågor

Proaktiv informationskvalitet

- ☐ **Främst format, både på filer och metadata för att kunna bevara informationen över tid**
- ☐ **Standardisering är den vanligaste vägen, men är den tillräckligt hållbar?**
- ☐ **XML anses idag vara ett utmärkt filformat, som tillåter både informations- och metadatabeskrivning**
- ☐ **Verksamhetsflöden ska enligt lag beskrivas ned på enskilda handlingar.**

Proaktiv användning

- ☐ En e-tjänst har ofta en heterogen användargrupp som ställer olika krav på den och använder den i olika sammanhang
- ☐ Än värre blir det om man tänker på framtida och okända användare och användningsområde
- ☐ Flexibilitet och så restriktioner som möjligt är viktiga designparametrar
- ☐ Ävenså att man ordentligt dokumenterar förutsättningarna för och antagandena bakom e-tjänsten

End

Tack för den här gången!